

Zonder vertrouwen geen vooruitgang

“Nadat de langste formatie ooit was afgerond en portefeuilles waren verdeeld, kwam het kabinet voor het eerst bijeen. Een van de onderwerpen in dit eerste overleg: wat losse eindjes in de taakverdeling. Zo moest er bijvoorbeeld nog iemand worden gevonden voor het mbo. Zou ook het herstellen van het vertrouwen van burgers in de overheid tijdens dat overleg in iemands portefeuille zijn beland? Het zal je maar gebeuren.

Vertrouwen is essentieel

Het kabinet Rutte-IV heeft een flink aantal complexe vraagstukken op haar bord. Onderwerpen waarbij snelheid geboden is. Het behalen van de klimaatdoelen, het aanpakken van de woningcrisis, het leven met of misschien toch na corona. Om deze urgente, vaak met elkaar samenhangende vraagstukken te kunnen aanpakken, is vertrouwen van burgers in overheid en politici essentieel. Het is simpelweg onmogelijk om overal het naadje van de kous van te weten en een mening te vormen. Er is veel en tegenstrijdige informatie beschikbaar en inzichten veranderen voortdurend.

Vertrouwen is rekening houden

In plaats van ons grondig te verdiepen in alle voor- en nadelen van aardgasvrij wonen, kansenongelijkheid op de woningmarkt en vaccineren gaan we af op anderen die expert zijn of verantwoordelijkheid dragen. Anderen waarvan wij denken te weten dat zij weten wat ons zoal bezighoudt en die rekening houden met onze belangen bij het nemen van besluiten. Een voorwaarde om tot oplossingen te kunnen komen voor de hete hangijzers van deze tijd is dat burgers er op (kunnen) vertrouwen dat politici

rekening houden met hun zorgen en belangen.

Vertrouwen is dus cruciaal om vooruitgang te boeken. Sinds het aantreden van het nieuwe kabinet wordt er in de media veel gezegd en geschreven over het herstellen van vertrouwen. In het coalitieakkoord zegt het kabinet: “Wij willen het vertrouwen tussen burgers en overheid herstellen. Dat zal alleen gaan als de overheid betrouwbaar is, vertrouwen heeft in burgers en oog heeft voor de menselijke maat. Wij willen werken aan een overheid die transparant, toegankelijk en begrijpelijk is.” Het belang ervan wordt niet ter discussie gesteld noch wordt gesteld dat het gemakkelijk zal zijn. Maar de vraag wat daarvoor nodig is, de hoe-vraag, wordt nauwelijks gesteld.

Geen charmeoffensief a.u.b.

Ik hoop dat de bewindspersoon die ‘herstel van vertrouwen’ erbij heeft gekregen te rade gaat bij een vakgenoot. En ik hoop dat deze vakgenoot niet in de verleiding komt om een 100-dagen tour door het land te organiseren, zoals het kabinet Balkende-IV ooit eens deed, of een charmeoffensief opzet om burgers ‘het gevoel te geven dat er naar hen wordt geluisterd’. Om iets te doen aan het herstel van vertrouwen zal deze vakgenoot de bewindspersonen vier jaar lang dag in dag uit moeten coachen bij het maken van contact met de buitenwereld.

Allereerst om de naar binnen gerichte blik van bewindspersonen naar buiten te richten en in gesprek te gaan met burgers die dagelijks te maken hebben met de uitkomsten van beleid en regelgeving. Ten tweede door het kabinet te helpen open te luisteren; vooral naar kritische burgers met afwijkende opvattingen. Juist als het kabi-

net ervan overtuigd is de juiste keuzes te maken en er haast geboden is, dát is bij uitstek het moment om te luisteren. Dus niet luisteren om critici daarna, tegen beter weten in, met argumenten te proberen te overtuigen. Maar door te onderzoeken welke dieperliggende waarden en overtuigingen schuilgaan achter emoties als boosheid en teleurstelling.

Serius nemen is onderbouwen

En tot slot door bewindspersonen uit te leggen wat burgers bedoelen als ze zeggen ‘serieus genomen te willen worden’ en wat dat van hen vraagt. Dat het niet gaat over gelijk krijgen maar over rekening houden met. Serius nemen betekent dat het kabinet keuzes onderbouwt, zijn beleid uitlegt door te verwijzen naar experts en onderzoek én hoe er rekening is gehouden met de opvattingen en zorgen van burgers.

Wanneer burgers zich serieus genomen weten door de overheid, draagt dit bij aan het vertrouwen in die overheid. Zelfs als er keuzes worden gemaakt die burgers liever niet hadden gezien. Zo zal er vier jaar lang dag en nacht gewerkt worden aan herstel van vertrouwen.”